

Σεμινάριο Τελειοφοίτων



5 – Στρατηγική – Σχεδιασμός της Έρευνας

Η επιστημονική μέθοδος στην εφαρμοσμένη έρευνα

- ✚ Η διαμάχη μεταξύ φυσικών και κοινωνικών επιστημόνων για το αν η κοινωνική επιστήμη είναι πραγματικά επιστήμη δεν κοπάζει
- ✚ Όμως η έρευνα που γίνεται τόσο στα πλαίσια των φυσικών όσο και των κοινωνικών επιστημών ακολουθεί την επιστημονική μέθοδο
- ✚ Κάθε εφαρμοσμένο ερευνητικό έργο είναι στην πραγματικότητα ένα πείραμα. Η επιστημονική μέθοδος απαιτεί ξεκάθαρη και προσεκτικά σχεδιασμένη φύση και δομή των πειραμάτων
- ✚ Υπάρχει ήδη άφθονη κακά σχεδιασμένη έρευνα. Δεν έχετε κανένα λόγο να προσθέσετε σε αυτή.

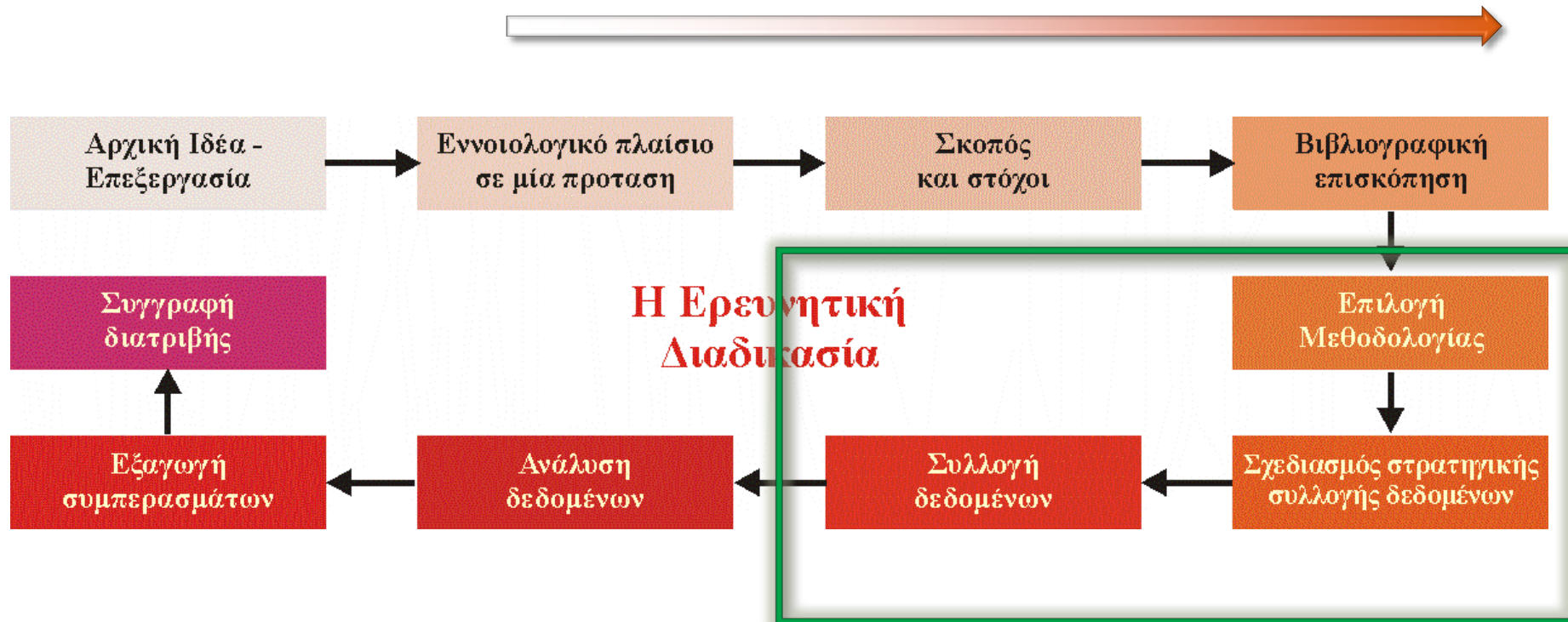
Σχεδιασμός της έρευνας

- ✎ Αφορά τη στρατηγική, το πλάνο και τη δομή του ερευνητικού έργου.
- ✎ Καθορίζει με λεπτομέρεια τη διαδικασία που θα ακολουθήσετε για να απαντήσετε τα ερευνητικά σας ερωτήματα
- ✎ Απαντά σε ερωτήματα για την εγκυρότητα (validity) της προσέγγισής σας και για το αν αυτή είναι σύμφωνη με τους κανόνες και πρότυπα που διέπουν το συγκεκριμένο γνωστικό πεδίο (ethicality). Έναντι αυτών θα κριθεί η δική σας έρευνα.

Σχεδιασμός της έρευνας

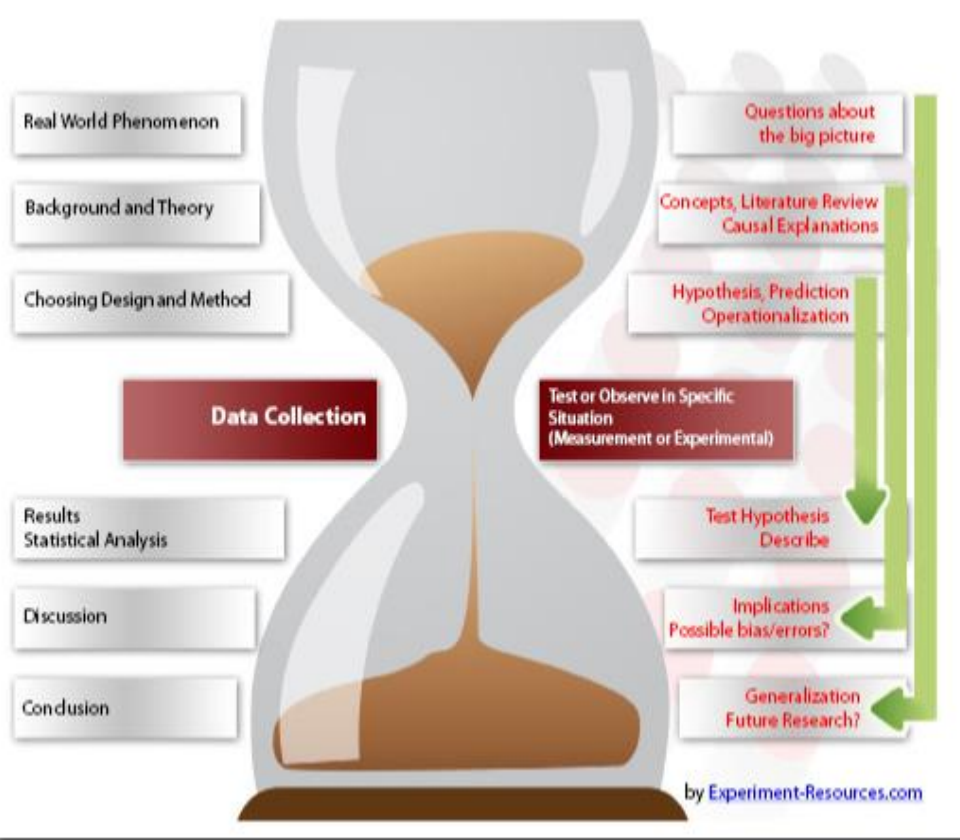
- ✎ Απαιτεί στόχους που να απορρέουν σαφώς από το ερευνητικό ερώτημα (ή ερευνητικά ερωτήματα)
- ✎ Προσδιορίζει πηγές και μεθόδους συλλογής δεδομένων
- ✎ Παίρνει υπόψη τυχόν περιορισμούς και ηθικά ζητήματα
- ✎ Επιλέγεται σε σχέση με τη βιβλιογραφία

Η ερευνητική διαδικασία



✎ Η βασιζόμενη σε παρατήρηση έρευνα:

- προφανώς δεν αποκαλύπτει την απόλυτη αλήθεια διότι βασίζεται σε παρατήρηση ενός περιορισμένου τμήματος του κόσμου
- μπορεί όμως να φωτίσει σχέσεις αιτιώδους συνάφειας μεταξύ φαινομένων ή/και μεταβλητών
- διασφαλίζει αξιοπιστία και εγκυρότητα



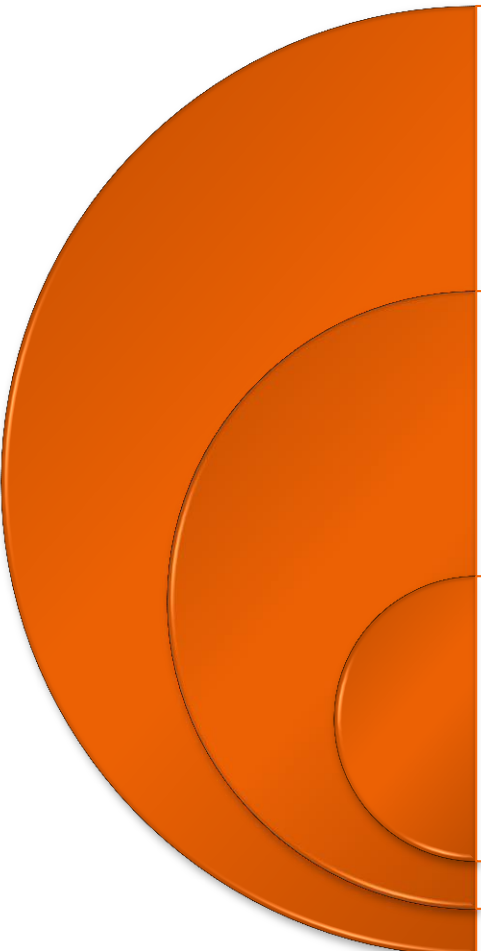
- ☞ Μοιάζει με την κλεψύδρα.
- ☞ Ξεκινά με γενικές ερωτήσεις
- ☞ Παρατηρεί και αναλύει μια συγκεκριμένη πτυχή
- ☞ Τέλος, ο ερευνητής γενικεύει τα ευρήματα στον πραγματικό κόσμο.

Πηγή: [What is Research? Definition and steps of the scientific method](#)

Μη επιστημονικές προσεγγίσεις

Πρόληψη	Απόκτηση γνώσης μέσα από υποκειμενικά συναισθήματα
Διαίσθηση	Απόκτηση γνώσης χωρίς αναγνώριση της πηγής
Αυθεντία	Αποδοχή της αυθεντίας
Εμμονή	Εμμονή σε πεποιθήσεις χωρίς αποδεικτικά στοιχεία

Στόχοι της επιστημονικής μεθόδου



Περιγραφή

- Παρατήρηση και περιγραφή της συμπεριφοράς

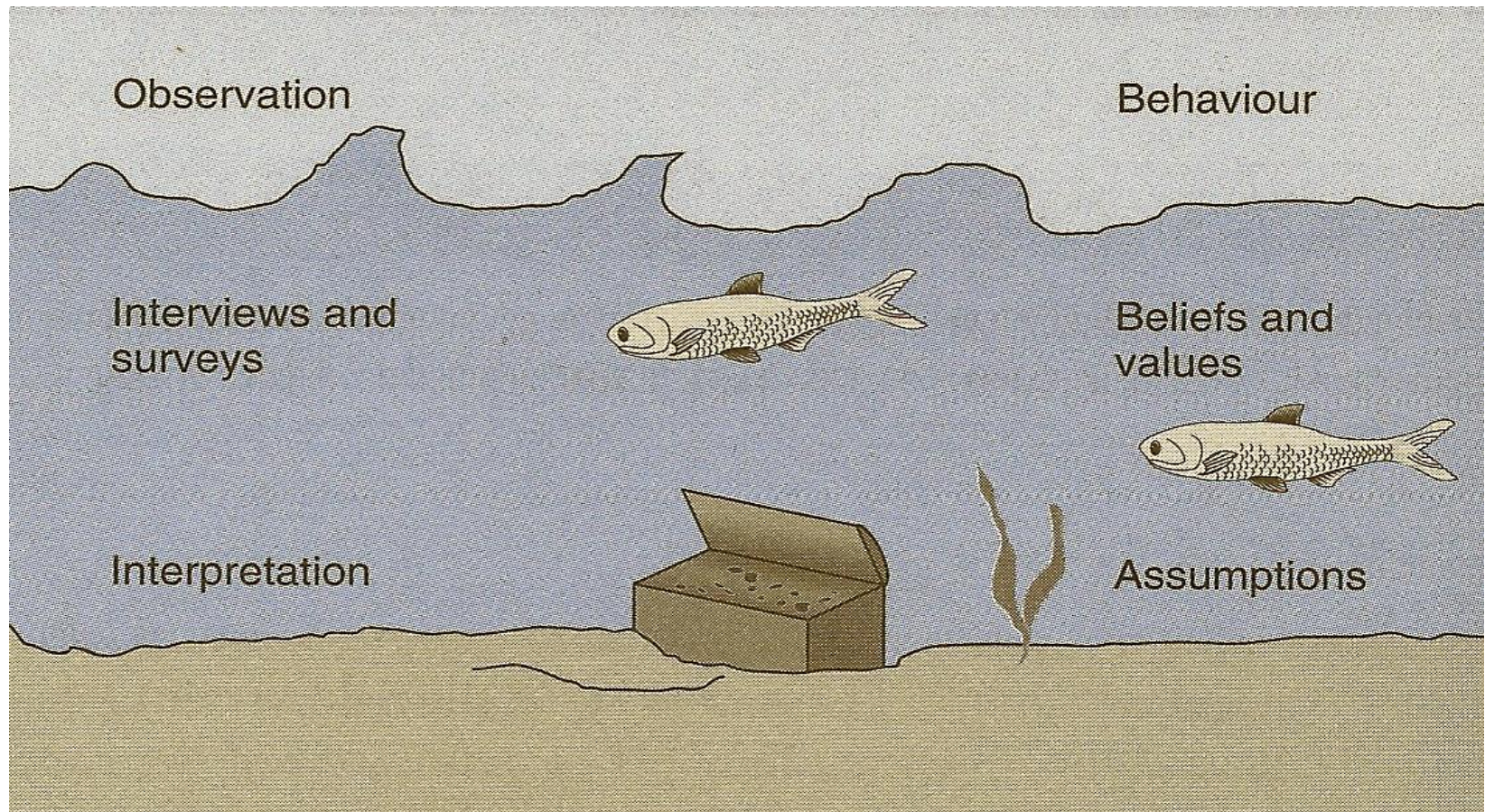
Πρόβλεψη

- Εντοπισμός παραγόντων πρόβλεψης συμπεριφοράς

Εξήγηση

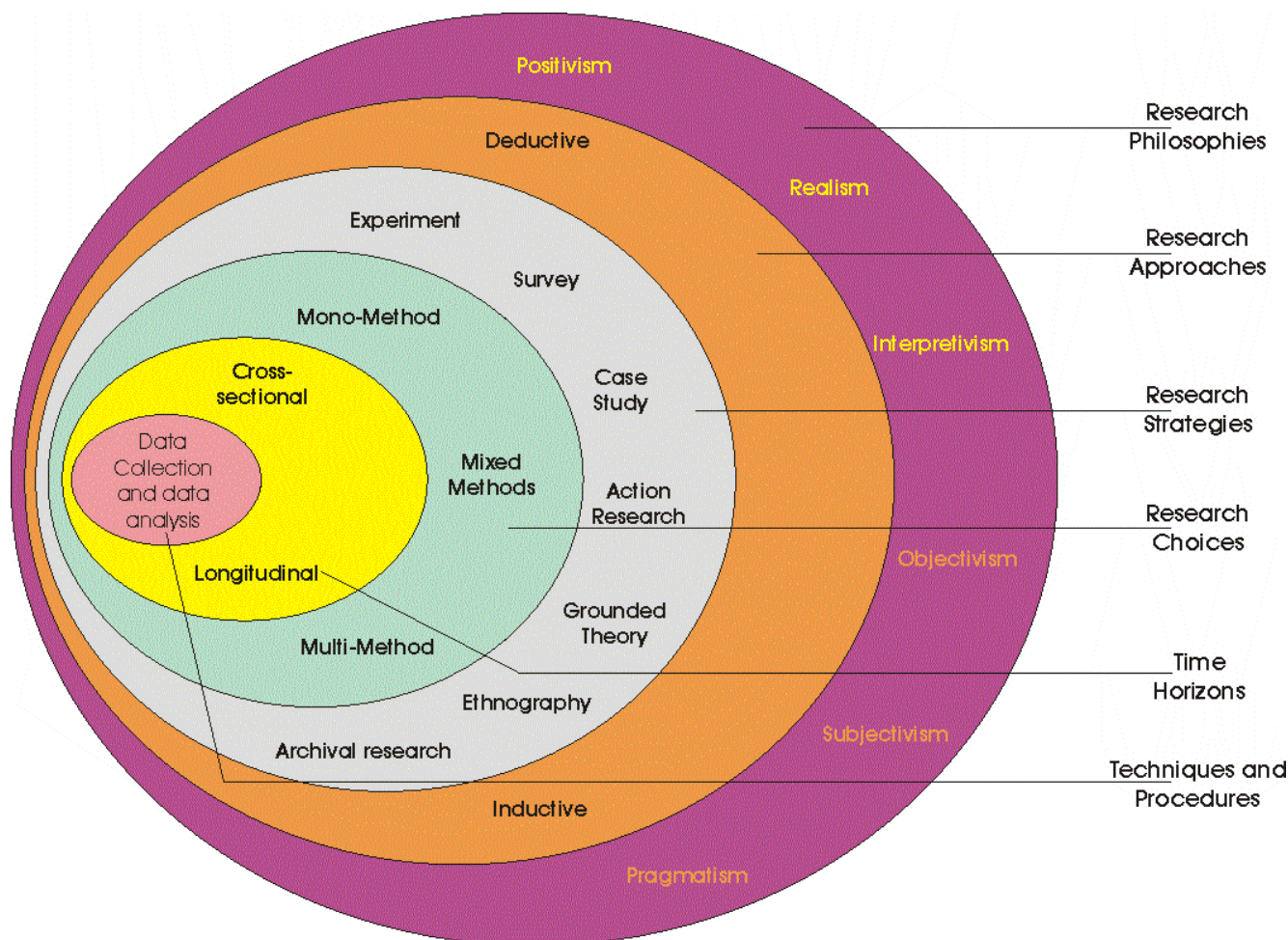
- Προσδιορισμός των καθοριστικών παραγόντων πρόβλεψης του πότε & γιατί παρουσιάζεται μια συμπεριφορά

Στόχοι της επιστημονικής μεθόδου



Πηγή: Browaeys, M-J. and Price, R. (2008). *Understanding Cross-Cultural Management*, Prentice Hall

Παράγοντες ερευνητικής στρατηγικής



Πηγή: Mark Saunders, Philip Lewis & Adrian Thornhill, 2006, σελ.102

Φιλοσοφικές προσεγγίσεις

Επιστημολογία (Epistemology)	• Τι αποτελεί αποδεκτή γνώση σε ένα γνωστικό τομέα; • Μπορεί η προσέγγιση στη μελέτη της κοινωνίας να είναι ίδια με την προσέγγιση στη μελέτη της φύσης; (Saunders et al., 2006, σελ.. 108)
Οντολογία (Ontology)	• Ποια είναι η φύση της πραγματικότητας; • Πως λειτουργεί ο κόσμος;
Αξιολογία (Axiology)	• Αφορά το ρόλο που διαδραματίζουν οι προσωπικές αξίες του ερευνητή στην ερευνητική διαδικασία

Επιστημολογία

Θετικισμός (Positivism)	• Υιοθετεί την προσέγγιση του φυσικού επιστήμονα – <u>Αξιόπιστα δεδομένα προκύπτουν μόνο από φαινόμενα που μπορούν να παρατηρηθούν</u> • Αναπτύσσει υποθέσεις στη βάση της υπάρχουσας θεωρίας • Εξετάζει και επιβεβαιώνει ή όχι τις υποθέσεις, οι οποίες οδηγούν σε νέα θεωρία που θα δοκιμαστεί από περαιτέρω έρευνα και ούτω καθεξής • <u>Συνήθως ποσοτική έρευνα – Ερωτήσεις κλειστού τύπου</u>
Ρεαλισμός (Realism)	• Η πραγματικότητα είναι ανεξάρτητη από τον ανθρώπινο νου. <u>Αυτό που παρατηρούμε είναι η αλήθεια</u> • Παρόμοια με το θετικισμό υιοθετεί επιστημονική προσέγγιση για απόκτηση γνώσης • <u>Άμεσος ρεαλισμός</u>: Αυτό που υπάρχει είναι μόνο αυτό που βλέπομε • <u>Κριτικός ρεαλισμός</u>: Αυτό που βλέπομε είναι αντανάκλαση της πραγματικότητας και όχι η ίδια η πραγματικότητα
Ερμηνευτισμός (Interpretivism)	• <u>Απαραίτητη η κατανόηση των διαφορών μεταξύ των ανθρώπων ως κοινωνικών φορέων</u> • Διεξαγωγή έρευνας για ανθρώπους - διεξαγωγή έρευνας για αντικείμενα • <u>Ποιοτική έρευνα – Ανοικτού τύπου ερωτήσεις</u>

Αντικειμενισμός (Objectivism)	• Οι κοινωνικές οντότητες και φαινόμενα υπάρχουν ανεξάρτητα από τους κοινωνικούς φορείς • Homo Rationalis vs. Homo Sapiens • Η οργανωσιακή / κοινωνική κουλτούρα είναι ανύπαρκτη • Δεν υπάρχουν διαφορές στο μανατζμεντ
Υποκειμενισμός (Subjectivism)	• Οι κοινωνικές οντότητες και φαινόμενα επηρεάζονται από τις αντιλήψεις και ενέργειες των κοινωνικών φορέων • Homo Sapiens vs. Homo Rationalis • Η οργανωσιακή / κοινωνική κουλτούρα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη • <u>Κοινωνικός θετικισμός</u>: μελέτη του προφανούς για να γίνει κατανοητή η «αληθινή» πραγματικότητα
Πραγματισμός (Pragmatism)	• Το σημαντικό είναι το αντικείμενο της έρευνας-κάποιο μπορεί να είναι καλύτερο από ένα άλλο • ΟΚ να χρησιμοποιηθεί μίγμα θετικισμού και ερμηνευτισμού • Ποσοτική και ποιοτική έρευνα ΟΚ

Ερευνητικές προσεγγίσεις

Συμπερασματική (επιστημονική)	1. Η θεωρία προηγείται των δεδομένων 2. Τα δεδομένα και η ανάλυσή τους είναι χρήσιμα μόνο για τον έλεγχο της θεωρίας • Οι υποθέσεις προκύπτουν από τη θεωρία • Οι υποθέσεις διατυπώνονται ώστε να προτείνουν σχέσεις μεταξύ μεταβλητών • Οι υποθέσεις εξετάζονται • Τα αποτελέσματα εξετάζονται • Η θεωρία τροποποιείται αναλόγως
Επαγωγική (μη-επιστημονική)	Τα δεδομένα και η ανάλυσή τους δημιουργούν θεωρία

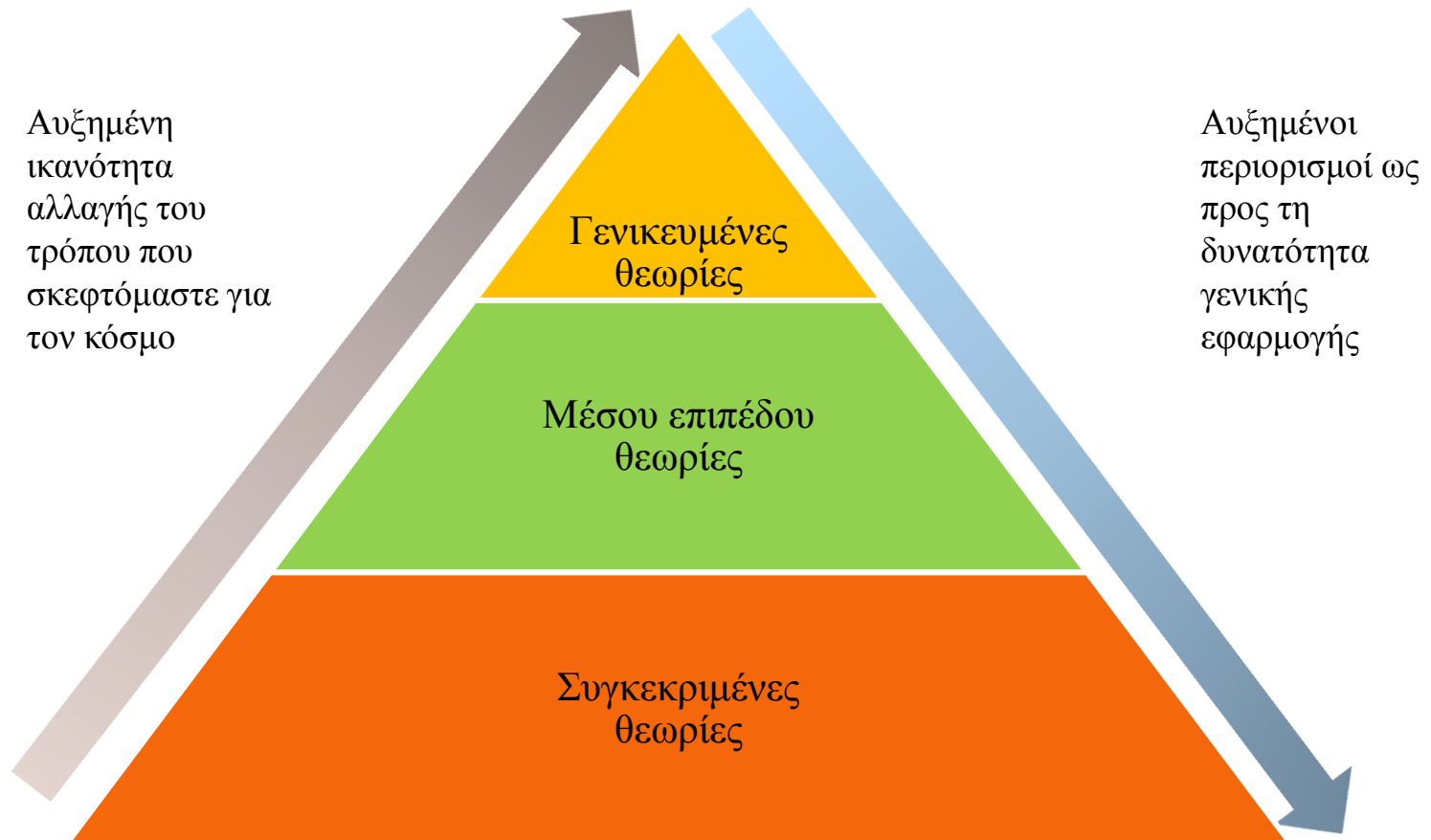
Θεωρία και θεωρητικό πλαίσιο

- ✂ **Θεωρία:** Σύνολο υποθέσεων, προτάσεων, ή γεγονότων που προσπαθεί να εξηγήσει τις σχέσεις μεταξύ παρατηρούμενων φαινομένων.
- ✂ **Θεωρητικό πλαίσιο:** Ομάδα από ιδέες που καθοδηγεί ένα ερευνητικό πρόγραμμα. Περιγράφει πώς και γιατί μεταβλητές και/ή έννοιες σχετίζονται μεταξύ τους. Η καταλληλότητα του θεωρητικού πλαισίου μπορεί να είναι καθοριστική για την επιτυχία του ερευνητικού έργου.
- ✂ Δείτε επίσης: Sutton, R.I. and Staw, B.M. (1995), “What Theory is Not”, *Administrative Science Quarterly*, Vol. 40, No. 3, pp. 371-384.

Solow, R. M. (1956), “A Contribution to the Theory of Economic Growth”, *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 70, No 1, pp. 65–94

- ☞ Μια θεωρία βασίζεται σε παραδοχές που δεν είναι οπωσδήποτε αλήθεια. Αυτό είναι ακριβώς που την κάνει θεωρία και όχι γεγονός. Η τέχνη για να χτίσει κανείς μια επιτυχή θεωρία είναι να κάνει τις απαραίτητες απλοποιητικές παραδοχές έτσι ώστε τα τελικά αποτελέσματα να μην είναι ευαίσθητα.
- ☞ «Κρίσιμη» παραδοχή είναι εκείνη που επηρεάζει ιδιαίτερα τα αποτελέσματα. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι κρίσιμες παραδοχές να είναι ρεαλιστικές.
- ☞ Όταν τα αποτελέσματα μιας θεωρίας απορρέουν ειδικά από μια κρίσιμη παραδοχή, τότε αν η παραδοχή είναι αμφίβολης ποιότητας, τα αποτελέσματα θα είναι ύποπτα.

Επίπεδα θεωριών



Ιδιότητες της θεωρίας



- Χρήσιμη - περιγράφει & εξηγεί τα φαινόμενα



- Συνεκτική (εσωτερικά & εξωτερικά)

- Εσωτερική συνοχή = όλα τα εσωτερικά στοιχεία είναι συμβατά μεταξύ τους
- Εξωτερική συνοχή = δεν μπορεί να αποδείξει προτάσεις που έρχονται σε αντίθεση με τη θεωρία



- Φειδωλή στη διατύπωση



- Μπορεί να ελεγχθεί εμπειρικά



- Προοδευτική (αντικαθιστά προηγούμενες θεωρίες)



- Προσωρινή (υπό αναθεώρηση)

Θεωρία και μεταβλητές

- ✎ Μεταβλητές είναι μεγέθη που μπορεί να λάβουν διάφορες τιμές
- ✎ Η θεωρία καθορίζει πως αλληλεπιδρούν οι μεταβλητές.

Κατηγοριοποίηση μεταβλητών

Εξαρτημένη (DV)	Στόχος του ερευνητικού έργου είναι να γίνει κατανοητή, να προβλεφθεί ή να εξηγηθεί η μεταβλητότητά της
Ανεξάρτητη (IV)	Επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τη διακύμανση της εξαρτημένης μεταβλητής. Επίσης γνωστή ως επεξηγηματική μεταβλητή ή μεταβλητή πρόβλεψης.
Ρυθμιστική (MV)	Επηρεάζει την κατεύθυνση και δύναμη της σχέσης μεταξύ ανεξάρτητης και εξαρτημένες μεταβλητής
Παρεμβαίνουσα (IIV)	Λειτουργεί ως συνάρτηση της ανεξάρτητης μεταβλητής μετά που αυτή αρχίζει να επηρεάζει την εξαρτημένη και αφού η επίδραση γίνεται αισθητή.

Η υποθετική-συμπερασματική προσέγγιση

- ✎ Στη βάση του θεωρητικού πλαισίου που έχει αναπτυχθεί:
 - Αναπτύσσονται υποθέσεις
 - Προσδιορίζονται τα δεδομένα που απαιτούνται για τον έλεγχό τους
 - Συλλέγονται τα δεδομένα
 - Αναλύονται και συζητούνται τα αποτελέσματα
 - Ερμηνεύονται τα ευρήματα

Ερευνητικές υποθέσεις

- ✎ Δηλώσεις για την αναμενόμενη σχέση μεταξύ δύο ή περισσότερων μεταβλητών ή φαινομένων. Παρουσιάζουν την αναμενόμενη συσχέτιση μεταξύ εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών.
- ✎ Στο πεδίο των επιχειρήσεων οι ερευνητικές υποθέσεις αφορούν είτε ποσοτικές είτε ποιοτικές προσεγγίσεις.
- ✎ Στο πεδίο της οικονομίας είναι τυπικές οι ποσοτικές προσεγγίσεις.

Ερευνητικές υποθέσεις

Είναι ελέγξιμες

Δεν αφορούν ηθικές αξίες

Αποτελούν προβλέψεις

Έχουν αξία ακόμα και αν δεν επιβεβαιωθούν

Μηδενική και εναλλακτική υπόθεση

Μηδενική (H_0)

- Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ εξαρτημένης και ανεξάρτητης μεταβλητής.
- Τυχόν συσχέτιση στο δείγμα είναι καθαρά από τύχη.

Εναλλακτική (H_1)

- Το αντίθετο της μηδενικής.
- Υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ εξαρτημένης και ανεξάρτητης μεταβλητής.
- Οι παρατηρήσεις επηρεάζονται από μη-τυχαία αίτια.

Διατύπωση ερευνητικών υποθέσεων

- ✎ Η διατύπωση των υποθέσεων είναι σημαντικό στάδιο στην έρευνα.
- ✎ Θα πρέπει να είστε σε θέση να συγκεντρώσετε τα δεδομένα που απαιτούνται για τον έλεγχο των υποθέσεων.
- ✎ Οι υποθέσεις καταδεικνύουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.
- ✎ Η διατύπωση ‘if: then’ είναι η απλούστερη αλλά δεν έχει εφαρμογή πάντα.

Εάν (If) Τότε (Then)

Εάν	Τότε
Εάν η <u>τιμή της βενζίνης</u> αυξηθεί	Τότε η <u>ποσότητα της βενζίνης</u> που θα πωλείται θα μειωθεί

Παραδείγματα άλλων διατυπώσεων

- ∞ Ha: There are inverse relationships between Power Distance and the importance of Reliability, Responsiveness, Assurance and Empathy.
- ∞ Hb: *Perceptions of entrepreneurial personality traits will comply by the BF model of personality characteristics.*
- ∞ Hc: *Perceptions of entrepreneurial personality traits will comprise high scores in Openness to Experience, Conscientiousness, Extraversion and Agreeableness and a low Neuroticism score.*

Ceteris paribus (αν όλα τα άλλα είναι ίσα)

- ✎ Είναι πιθανό η εξαρτημένη μεταβλητή να επηρεάζεται από περισσότερες της μίας ανεξάρτητες μεταβλητές
- ✎ Η εισαγωγή της αρχής ceteris paribus στην υπόθεσή μας εισάγει ελέγχους για επιπλέον ανεξάρτητες μεταβλητές.
- ✎ Αυτό δεν είναι ανάγκη να αναφέρεται ρητά στην υπόθεση, αλλά η συμπερίληψη οποιασδήποτε ενδιάμεσης μεταβλητής θα πρέπει να αναφέρεται ρητά σε κάθε πειραματικό σχεδιασμό.

Εξέταση της μηδενικής υπόθεσης

- ✂ Αποτελέσματα της εξέτασης της μηδενικής υπόθεσης μπορεί να είναι:
 - Απόρριψη της H_0 υπέρ της H_1
 - Μη απόρριψη της H_0
 - Ποτέ δεν είναι «Απόρριψη της H_1 », ή «Αποδοχή της H_1 ».
- ✂ Μη απόρριψη της H_0 δεν σημαίνει υποχρεωτικά ότι η μηδενική υπόθεση είναι αληθής αλλά ότι δεν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις εναντίον της H_0 και υπέρ της H_1 .
- ✂ Απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης υποδεικνύει ότι η εναλλακτική υπόθεση μπορεί να είναι αληθής.

Λάθος τύπου I και II

Λάθος τύπου I	Απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης όταν αυτή στην πραγματικότητα είναι αληθής. Εσφαλμένη απόρριψη της H_0
Λάθος τύπου II	Αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης όταν αυτή στην πραγματικότητα δεν είναι αληθής. Εσφαλμένη αποδοχή της H_0

Το μεθοδολογικό πλαίσιο

- ✎ Περιγράφει πλήρως τη μέθοδο εξέτασης των υποθέσεων.
 - Αρκετά λεπτομερές ώστε να επιτρέπει ακριβή επανάληψη.
 - Τηρεί τα υψηλότερα ηθικά πρότυπα.

Λίστα ελέγχου μεθοδολογίας

Κριτήρια	Περιγραφή
Αντικείμενο	Είναι το αντικείμενο του έργου επαρκώς ορισμένο με ακρίβεια;
Χρονικό πλαίσιο	- Κατά τη διάρκεια ποιας περιόδου εξετάζεται το φαινόμενο; - Χρονοσειρά, εφάπαξ ή περιοδική προσέγγιση;
Μεθοδολογία	Έρευνα; Περιπτωσιολογική μελέτη; Πείραμα;
Πληθυσμός και δείγμα	- Αναγνώριση του πληθυσμού - Μέγεθος δείγματος - Πλαίσιο δείγματος

Λίστα ελέγχου μεθοδολογίας

Κριτήρια	Περιγραφή
Λειτουργικός ορισμός μεταβλητών	• Πως ορίζονται οι ανεξάρτητες και εξαρτημένες μεταβλητές;
Μέτρηση	• Κλίμακες μέτρησης;
Συλλογή δεδομένων	• Συλλογή πρωτογενών δεδομένων; • Συλλογή δευτερογενών δεδομένων; • Εγκυρότητα και αξιοπιστία;
Εξέταση υποθέσεων	• Καταλληλότητα αναλυτικού πλαισίου.

- ✂ Η έκταση στην οποία οι τεχνικές συλλογής και/ή ανάλυσης δεδομένων αποδίδουν συνεπή ευρήματα
 - Οι μέθοδοι θα παράγουν τα ίδια αποτελέσματα σε άλλες περιπτώσεις;
 - Θα πάρουν άλλοι ερευνητές παρόμοιες παρατηρήσεις;
 - Είναι διαφανής η ερμηνεία των δεδομένων;

(Easterby -Smith, 2002)
- ✂ **Σφάλμα δειγματοληψίας :** δείγματα ευκολίας
- ✂ **Σφάλμα συμμετοχής:** πότε προσεγγίζονται οι άνθρωποι;
- ✂ **Προκατάληψη συμμετεχόντων:** οι άνθρωποι λένε αυτά που «πρέπει»
- ✂ **Σφάλμα παρατήρησης:** εκπαίδευση των ερευνητών
- ✂ **Προκατάληψη παρατήρησης:** διαφορές ερμηνείας

- ✎ Είναι τα ευρήματα πραγματικά τα αναμενόμενα;
 - Μια κλίμακα μετράει πραγματικά αυτό το οποίο έχει σχεδιαστεί να μετρήσει;
 - Είναι η σχέση μεταξύ των μεταβλητών αιτιώδης;

Προβλήματα σχεδιασμού

- ✧ Ασάφεια σχετικά με το ερευνητικό πρόβλημα
- ✧ Μη επαρκής αναγνώριση προηγούμενης δουλειάς
- ✧ Ελλιπής εννοιολογικός ορισμός του προβλήματος
- ✧ Ανεπαρκής εννοιολογική και θεωρητική βάση της έρευνας
- ✧ Επιλογή ευκολίας των αναλυτικών διαρθρωτικών μοντέλων (αυτό που ξέρομε και όχι αυτό που πρέπει)

- ✎ Η έρευνα είναι τόσο καλή όσο ο σχεδιασμός της.
 - Οι οικονομολόγοι και κοινωνικοί ερευνητές ακολουθούν τις ίδιες μεθόδους και πρότυπα με τους φυσικούς επιστήμονες.
- ✎ Μην υπόσχεστε αυτό που δεν μπορείτε να κάνετε.
 - Να είστε λογικοί.
 - Να είστε ρεαλιστές.
 - Να μην υπόσχεστε πολλά.
 - Να ενεργείτε επαγγελματικά.